

5. Pedagogichna maisternist: Pidruchnyk / I. A. Ziaziun, L. V. Kramushchenko, I. F. Kryvonos ta in.; Za red. I. A. Ziaziuna. – Kyiv : Vyshcha shk., 1997. – 349 s.
6. Roman S. V. Dydaktychne movlennia yak predmet lnhvometodychnoi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly (na materialii anhliiskoi movy) / S. V. Roman // Inozemni movy. – 2009. – № 1. – S. 48-52.
7. Sukhomlynskyi V. O. Sto porad uchytelevi / V. O. Sukhomlynskyi. – Kyiv : Rad. shk., 1988. – 304 s.
8. Yashenkova O. V. Osnovy teorii movnoi komunikatsii: navch. posibnyk / O.V. Yashenkova. – Kyiv : VTs «Akademiia», 2010. – 312 s.

Кекош М. Л. Коммуникативное поведения учителя на уроках иностранного языка

В статье исследована роль коммуникативного поведения учителя на уроках иностранного языка. Определена суть понятия «коммуникативное поведение учителя». Рассмотрены составляющие успешной коммуникации педагога именно на уроках иностранного языка. Охарактеризованы вербальный компонент коммуникативного взаимодействия учителя и учеников. Отмечено базовые принципы построения эффективного вербального общения в процессе изучения иностранных языков. Проанализированы невербальные средства коммуникации как важные составляющие коммуникативного поведения учителя. Раскрыта взаимосвязь и взаимозависимость вербального и невербального общения в процессе обучения иностранным языкам в школе. Освещены положительное влияние благоприятного учебной среды на усвоение иностранного языка школьниками, на формирование познавательных интересов и повышения мотивации к изучению иностранных языков. Доказана важность формирования позитивной атмосферы общения как условия повышения результативности обучения в школе.

Ключевые слова: коммуникативное поведение учителя, вербальная коммуникация, невербальные средства коммуникации, обратная связь, учебная среда, атмосфера общения, обучения иностранному языку.

Kekosh M. L. Teacher's communicative behavior at foreign language lessons

In the article the role of communicative behavior of a teacher at foreign language lessons is explored. The essence of the concept "communicative behavior of the teacher" is determined. The components of successful teacher communication are considered at foreign language lessons. The verbal component of the communicative interaction between a teacher and students is described. The basic principles of effective verbal communication in the process of studying foreign languages are noted. Non-verbal means of communication are analyzed as important components of teacher's communicative behavior. The correlation and interdependence of verbal and nonverbal communication in learning foreign languages are defined. The positive influence of the favourable learning environment on the acquisition of a foreign language by pupils, on the formation of cognitive interests and increasing motivation for the study of foreign languages is highlighted. The importance of forming positive atmosphere of communication is emphasized as a condition for increasing the effectiveness of school education.

Key words: teacher's communicative behavior, verbal communication, non-verbal means of communication, feedback, learning environment, atmosphere of communication, teaching a foreign language.

УДК 377

Кисленко Д. П.

**АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто основні нормативні документи, що визначають організацію навчального процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності. Автором виділено основні компоненти управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у вищому навчальному закладі. Проаналізовано зміст діяльності університетів, інститутів, кафедр щодо забезпечення якості освітнього процесу. Досліджено загальні напрямки діяльності окремих кафедр в освітньому процесі, а саме навчальну, науково-методичну, науково-дослідну, організаційно-методичну й виховну діяльність. Розглянуто структуру й сукупність адміністративних співробітників вищих навчальних закладів, які впливають на систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, освітня діяльність, навчальний процес, навчальний план, навчальна програма дисципліни, навчальне навантаження, професійна підготовка, майбутні фахівці з охоронної діяльності.

З метою вдосконалення змісту навчання професійної підготовки майбутнього фахівця з охоронної діяльності необхідна конкретизація планування навчального процесу. Зокрема, вдосконалення навчальних планів і програм професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у вищих навчальних закладах (ВНЗ).

Теоретичні та методичні основи професійної підготовки у ВНЗ представлені працями таких вчених, як: В. Бадер, О. Баликов, А. Велігура, В. Вербець, В. Грачов, А. Загородня, О. Зима, Т. Клебанова, А. Прокопенко, С. Серьогін, О. Смагіна, М. Степанова, Ю. Шаров, Р. Яценко та ін.

Метою статті є аналіз навчальних планів і програм професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у ВНЗ.

Підписавши угоду щодо стандартизації підходів до організації навчального процесу і функціонування вищої школи в Європейському Союзі, Україна визнала принципи, на яких будується європейський освітній, дослідницький та культурний простір і взяла на себе зобов'язання реформувати національну систему освіти відповідно до основних положень Болонської декларації, серед яких найважливішим вважається якість вищої освіти [1].

Насамперед, необхідно вдосконалити нормативно-правове забезпечення діяльності вищих навчальних закладів (ВНЗ), зокрема організації навчального процесу. Основним нормативним документом, що визначає організацію навчального процесу в конкретному напрямку освітньої або кваліфікаційної підготовки, є навчальний план [2]. Отже, необхідно модернізувати навчальні плани підготовки бакалаврів і магістрів.

Навчальний план – це нормативний документ вищого навчального закладу [2]. ВНЗ на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ECTS, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю [3]. Відповідальність за якість складання навчального плану, його відповідність стандартам вищої освіти покладається на керівника вищого навчального закладу; навчальний план затверджує керівник ВНЗ [3].

Якісний навчальний план – фундамент якісної вищої освіти. Проблема якості підготовки фахівців з охоронної діяльності для системи освіти будь-якої країни була, є і буде актуальною. Особливо це питання загострюється нині, коли зростає конкуренція між вищими навчальними закладами на ринку освітніх послуг; в Україні спостерігається тенденція до перевищення кількості випускників середньої школи над кількістю місць для прийому абітурієнтів на перший курс; фактично ліквідоване державне працевлаштування випускників; знижується престиж деяких спеціальностей тощо [4].

Серед цілей Болонської конвенції, які, на думку міністрів освіти країн Європи, мають першочергове значення для створення європейського простору вищої освіти та поширення європейської системи вищої освіти у світі: сприяння мобільності через усунення перешкод на шляху ефективного використання права на вільне пересування з безпосередньою метою: забезпечення студентам доступу до навчальних можливостей, а також до відповідних послуг; сприяння європейському співробітництву щодо забезпечення якості освіти з метою вироблення порівняльних критеріїв і методологій; просування необхідних європейських стандартів у галузі вищої освіти, зокрема щодо розробки навчальних планів, співробітництва між освітніми закладами, схем мобільності й інтегрованих навчальних, дослідних і виховних програм [5].

Навчальна програма дисципліни є складовою стандарту вищої освіти вищого навчального закладу.

Згідно з положеннями Комплексу нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 31.07.1998 № 285, зі змінами та доповненнями, внесеними розпорядженням МОН України від 05.03.2001 № 28-р, рекомендований термін навчання бакалавра денної форми:

– на базі повної загальної середньої освіти – 3, 5-4 роки;

– на базі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста за відповідною до напрямку підготовки бакалавра спеціальністю – 2,5-3 роки.

Нормативна кількість залікових одиниць на один навчальний рік – 60 кредитів ECTS. Обсяг навчального часу освітньо-професійної програми бакалавра залежно від терміну навчання наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Обсяг навчального часу освітньо-професійних програм бакалавра

Термін навчання за денною формою, роки	3	3,5	4
Загальний обсяг навчального часу, кредити ECTS	180	210	240

Зазвичай в Україні навчальні плани підготовки бакалаврів на базі повної загальної середньої освіти розраховані на чотири роки навчання.

Порівняння навчальних планів підготовки бакалавра у ВНЗ показує, що в провідних вищих навчальних закладах професійна підготовка становить більший відсоток від загального навчального часу підготовки фахівців, тобто організація навчального процесу в них спрямована на формування компетентності випускника у сфері професійної діяльності [6].

Загальний навчальний час підготовки фахівців за ОКР магістра (спеціаліста) за один рік становить 2160 акад. год., 40 національних кредитів або 60 кредитів ECTS (для окремих спеціальностей за 1,5 року навчання – 3240 акад. год., 45 національних кредитів або 90 кредитів ECTS). При цьому в загальний обсяг входить час на виконання і захист дипломного проекту.

Навчальне навантаження (аудиторна та самостійна робота) для студентів усіх курсів навчання становить не більше 9 академічних годин в день (54 – на тиждень).

У навчальному плані вказується загальний обсяг кожної дисципліни як в академічних годинах, так і в кредитах ECTS відповідно до чинної ОПП і прийнятої організації навчального процесу. Загальний обсяг годин із навчальної дисципліни включає час на проведення лекцій, практичних, семінарських, лабораторних занять, контрольних заходів та самостійної роботи. Час на виконання курсового проекту (роботи) з дисципліни може входити до загального часу, виділеного на неї, або виділятися окремим рядком.

Нормативні навчальні дисципліни та їх обсяг встановлюються державним стандартом вищої освіти. Дотримання їх назв та обсягів є обов'язковим для навчального закладу. Збільшення обсягів нормативних навчальних дисциплін може відбуватися лише за рахунок годин, відведених на цикл дисциплін самостійного вибору ВНЗ [6].

Нормативні навчальні дисципліни групуються за циклами підготовки. Практики та дипломне проектування (виконання дипломного проекту чи роботи) входять до циклу професійної та практичної підготовки.

Вибіркові навчальні дисципліни професійного спрямування встановлюються відповідною випусковою кафедрою і складаються із циклів самостійного вибору ВНЗ та вільного вибору студента. Вони вводяться для індивідуалізації навчання і задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій конкретного навчального закладу, регіональних потреб тощо. Навчальний час, що передбачений для засвоєння змісту навчання самостійного вибору навчального закладу, не повинен перевищувати 70% навчального часу засвоєння вибіркової частини змісту навчання.

Для забезпечення дійсно вільного вибору студентів відповідними кафедрами університету запропоновано перелік дисциплін та практик, загальний навчальний час засвоєння яких перевищує навчальний час, що передбачений ОПП для цієї частини підготовки.

Модель формування готовності майбутніх фахівців з охоронної діяльності до професійної діяльності передбачає підбір навчального матеріалу зі спеціальних дисциплін та змісту виробничої практики, який має спрямовуватися на формування в майбутніх фахівців з охоронної діяльності особистісних рис і професійних якостей, важливих для успішної професійної діяльності [6].

Таким чином, системне та цілісне уявлення про сутність і структуру готовності майбутніх фахівців з охоронної діяльності до професійної діяльності, критерії, показники і рівні даної готовності майбутніх фахівців з охоронної діяльності до професійної діяльності в процесі вивчення спеціальних дисциплін сприятиме ефективному формуванню готовності даних фахівців до професійної діяльності.

Так, вищий навчальний заклад, будучи освітньо-соціальною організацією, відповідає основним властивостям системи: 1) цілеспрямованості (мети в області якості); 2) складності (безліч структурних підрозділів і складність їх взаємозв'язку); 3) подільності (освітня, науково-дослідна, навчально-методична, господарська діяльність); 4) цілісності (спрямованість дій структурних підрозділів підпорядковане єдиним цілям); 5) різноманіттю елементів і розбіжності їхньої природи (різні види діяльності мають свою функціональну специфічність і автономність); 6) структурності (взаємозалежність і взаємозв'язок між підрозділами згідно ієрархічних рівнів). Використання системного підходу до управління освітньою організацією полягає, перш за все, у розгляді її взаємозв'язаних елементів та обліку впливу зовнішнього середовища і зворотного зв'язку на ефективність їх діяльності. Таким чином, найбільш раціональним підходом до управління якістю послуг в освітній організації, що відповідає вимогам сьогоденної практики, є системний підхід [7].

Ми розділяємо погляд на зазначену проблему В. Федорова [8]. Науковець вважає, що в університет, як організаційно-освітню систему, входять інститути й факультети, кафедри інститутів і факультетів, професорсько-викладацький склад, студенти. Взаємини й взаємозв'язок між даними елементами, що визначають структуру ВНЗ, є основою для системи організації ієрархічного керування в освітньому закладі. При такому підході кожна з перерахованих вище складових частин ВНЗ являє собою підсистему керування, яка в ієрархії всієї системи керування відповідає певному рівню [8]. Слід підкреслити, що головна мета функціонування університету – це якість професійної підготовки студентів-випускників на «виході» з навчального закладу. Досягнення цієї мети забезпечує організаційно-освітня система ВНЗ за допомогою тісного взаємозв'язку між вищезазначеними елементами, на рівні кожного із них здійснюється професійне становлення майбутніх фахівців з охоронної діяльності.

Під час виділення основних компонентів (рівнів) управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у ВНЗ в увагу прийняте положення про те, що якість освітньої системи відображає успішність реалізованого в ній освітнього процесу, це є основою для визначення якості професійної підготовки даних студентів [9].

Перший рівень системи керування якістю – ВНЗ. Напрямки, що забезпечують якість діяльності суб'єкта на даному рівні, визначаються, виходячи з необхідності реалізації Державного освітнього стандарту, а також концепції розвитку професійної освіти й програми розвитку університету. Для реалізації даних документів необхідно забезпечити відповідне функціонування університету як освітньої системи [10]. Доцільно пред'явити напрямок такої діяльності за схемою «вхід», «функціонування» і «вихід».

Тоді на «вході» ВНЗ як суб'єкт керування забезпечує чіткість організаційної структури функціонування університету, визначення спеціальностей (напрямків) підготовки, а також рівень реалізації освітніх програм, розробку змісту освітніх програм, що відповідають вимогам державного стандарту, визначеність структури освітнього процесу, якісний склад професорсько-викладацького корпусу, матеріальні й педагогічні умови забезпечення освітнього процесу, основні напрямки й зміст діяльності факультетів (інститутів) із реалізації прийнятої концепції освітнього розвитку ВНЗ.

Спираючись на дослідження О. Глузмана, І. Медведєва вважаємо, що в площині «функціонування» реалізуються освітня, наукова й науково-методична, організаційно-управлінська й контрольна діяльність університету, кожна з яких наповнена відповідним змістом [11].

Освітня діяльність містить у собі реалізацію освітнього процесу, оперативний і системно-підсумковий аналіз, оцінку досягнення якісних параметрів за результатами сесій, захисту дипломних робіт і поточних контрольних випробувань. Крім того, здійснюється загальна координація діяльності інститутів і факультетів із забезпечення функціонування освітнього процесу, узагальнений аналіз і оцінка відповідності створюваних на факультетах педагогічних умов вимогам державного освітнього стандарту, а також аналіз і оцінка змісту й рівня реалізованих професійно-освітніх програм.

Наукова й науково-методична діяльність складається з таких основних видів: організації досліджень за актуальними проблемами професійної освіти, а також у предметних областях, відповідних до профілю підготовки фахівців з охоронної діяльності; організації досліджень із виявлення стану якості освітнього процесу; розробки нормативної й інструментальної бази оцінки якості освітнього процесу; координації наукових досліджень у підрозділах університету; забезпечення науково-методичного супроводу освітнього процесу; підготовки науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації через аспірантуру, докторантуру; забезпечення процесу підвищення науково-педагогічної кваліфікації викладачів університету; організації наукових конференцій в університеті; створення дослідницьких лабораторій, центрів, інститутів.

Організаційно-управлінська й контрольна діяльність забезпечує супровід освітнього процесу через створення й функціонування на постійній основі вченої, науково-методичної й науково-технічної ради університету, визначення функціонально-управлінських повноважень і координацію діяльності в організаційній структурі університету, а також її вдосконалення. Дана діяльність включає заходи, пов'язані з аналізом і оцінкою виконання прийнятих у ВНЗ рішень, ефективності діяльності організаційних структур університету та інше [12].

На «виході» університет здійснює підготовку до випуску майбутніх фахівців з охоронної діяльності, організацію роботи державних екзаменаційних комісій, аналіз і оцінку якості підготовки цих фахівців, а також аналіз і оцінку якості діяльності університету [13].

Отже, діяльність університету щодо розвитку якості професійної освіти можливо поділити за наступними напрямками. Серед них: упровадження інноваційної моделі розвитку ВНЗ; розробка нового бачення моделі фахівця з охоронної діяльності; розробка нових освітніх стандартів і освітніх програм; визначення інноваційної політики в області професійної освіти, що полягає в розробці нових принципів функціонування й розвитку системи підготовки економічних кадрів, концепції підготовки фахівців з охоронної діяльності у ВНЗ і програми розвитку університету. До перспективної діяльності відноситься інноваційне проектування нової структури спеціальностей, змісту нових навчальних планів і освітніх програм, нової структури управління у ВНЗ.

Другий рівень керування якістю у ВНЗ – факультет (інститут). За дослідженням П. Єгорова, основне завдання полягає в забезпеченні й розвитку якості процесу професійної підготовки майбутніх фахівців, що реалізується в декількох напрямках і включає такі види діяльності: навчально-виховну, науково-методичну, науково-дослідну, організаційну, забезпечення необхідної кваліфікації професорсько-викладацького складу й відповідної матеріально-технічної бази навчального процесу [14].

Структура й особливості діяльності факультету або інституту в умовах функціонування ВНЗ розглядали В. Вербець, П. Єгоров, М. Пучков. На основі аналізу зазначених праць ми визначаємо наступні напрямки діяльності факультету або інституту в складі окремого ВНЗ [15].

У зміст навчально-виховної діяльності входить: визначення переліку спеціальностей і напрямків підготовки, реалізованих на факультеті; забезпечення гуманітарного, загально-професійного, спеціального й інших циклів підготовки відповідними навчальними планами спеціальностей; реалізація всіх форм лекційних, лабораторно-практичних навчальних занять, практик, іспитів, заліків; організація системи виховної роботи й випуску фахівців, аналізі оцінка їх підготовки. Сюди ж можна віднести загальну координацію діяльності кафедр із забезпечення функціонування освітнього процесу, постійне відстеження відповідності кафедральних освітніх систем вимогам державного освітнього стандарту й прийнятої в університеті концепції розвитку професійної освіти, а також оцінку якості результатів навчальної діяльності кафедр.

Навчальна й науково-методична діяльність на рівні факультету передбачає організацію науково-методичних досліджень із проблеми забезпечення якості навчального процесу; розробку комплексу навчально-програмної документації для всіх спеціальностей, за якими ведеться підготовка; організацію розробки й відновлення навчально-методичного забезпечення всіх дисциплін, що викладаються викладачами всіх кафедр, а також видання навчально-методичної літератури. У дану діяльність включено забезпечення функціонування методичних комісій і рад.

Науково-дослідна діяльність, що забезпечує науковий фундамент освітнього процесу, включає в себе: визначення тематики наукових досліджень у рамках наукових напрямків, розроблювальних в університеті; активне залучення професорсько-викладацького складу й студентів до участі в наукових дослідженнях з різних проблем прикладного й фундаментального характеру; аналіз і оцінку ефективності наукових досліджень і рівня використання їх результатів у навчальному процесі; організацію науково-методичних конференцій, наукових семінарів.

Організаційна діяльність на даному рівні управління має безпосередній вплив на: загальну координацію функціонування кафедр, визначення й відновлення змісту функціональних повноважень організаційних структур факультету (інституту), аналіз і оцінку ефективності діяльності організаційних структур факультету, забезпечення роботи вченої ради й інших організаційних структур.

Забезпечення якості професорсько-викладацького складу здійснюється шляхом реалізації планів підвищення кваліфікації й підготовки кадрів через аспірантуру й докторантуру, складених з урахуванням результатів аналізу й оцінки фактичного рівня науково-педагогічної кваліфікації викладачів.

Матеріально-технічне забезпечення навчального процесу на основі аналізу й оцінки якості аудиторного фонду припускає оснащення навчальних лабораторій і аудиторій сучасними технічними засобами, а також створення нових аудиторій і лабораторій.

Отже, зміст діяльності факультетів (інститутів) щодо забезпечення якості освітнього процесу включає: розробку концепції, програми розвитку факультету або планів розвитку освітніх послуг; роботу з відкриття нових спеціальностей, відновлення змісту освіти й удосконалювання освітнього процесу. На розвиток якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності впливає спрямоване розширення тематики науково-дослідної діяльності на факультетах, удосконалювання організаційно-управлінської взаємодії окремих структур підрозділу ВНЗ.

На рівні кафедр здійснюються паралельно з управлінням на рівні факультету такі види діяльності, як: навчально-виховна, науково-методична, науково-дослідна й організаційна, діяльність із комплектування професорсько-викладацького складу й забезпечення матеріально-технічного оснащення навчального процесу.

Аналіз монографії «Інформаційні технології в роботі кафедри» дозволяє констатувати, що в узагальненому виді зміст діяльності кафедри із забезпечення якості викладання навчальних дисциплін представляється наступним. У частині навчально-виховної діяльності здійснюється визначення змісту освіти і проведення різних форм навчальних занять, запланованих у системі їх викладання. Зокрема, передбачено: реалізацію комплексу додаткових освітніх послуг, моніторинг якості діяльності викладачів кафедри, організацію випуску фахівців з охоронної діяльності, аналіз і оцінку якості їх підготовки на кафедрі (для випускаючих кафедр) [17].

У науково-методичну діяльність входять такі напрямки: забезпечення повного методичного оснащення дисциплін, що викладаються викладачами кафедр; розробка системи комплексної оцінки якості навчального процесу, методичний аналіз системи викладання дисциплін і проведення навчальних занять, організація роботи методичних семінарів з обговорення нових технологій, форм і методів навчання, що реалізують основні положення концепції розвитку професійної освіти.

Науково-дослідна діяльність на кафедрі пов'язана з реалізацією тематичних планів наукових досліджень університету, залученням майбутніх фахівців з охоронної діяльності до науково-дослідної роботи, участю в наукових конференціях і семінарах різного рівня.

Забезпечення необхідного рівня науково-педагогічної кваліфікації викладачів на кафедрі здійснюється шляхом навчання в інститутах і на факультетах підвищення кваліфікації, стажування в наукових центрах і інших освітніх установах, а також під час виконання дисертаційних досліджень у рамках аспірантури, докторантури. Кафедра також забезпечує матеріально-технічну оснащеність навчальних дисциплін необхідним лабораторним устаткуванням, педагогічними засобами, навчальними класами з комп'ютерною технікою, навчальною, методичною й довідковою літературою.

На рівні «викладач» діяльність системи управління якістю підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності включає реалізацію функцій, пов'язаних із виконанням навчальної, навчально-методичної, науково-дослідної, організаційно-методичної й виховної роботи. Основним об'єктом управління якістю для викладача є система викладання навчальної дисципліни.

У частині навчальної роботи зміст діяльності викладача – це реалізація всіх форм навчальних занять, включених у систему викладання дисципліни, організація якісної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх фахівців з охоронної діяльності на кожному занятті, включаючи їх мотивацію й забезпечення активності навчання, контроль знань і вмінь на заняттях, своєчасне коректування якості засвоєння знань для досягнення цілей навчання. С. Хребіна зауважує, що викладач застосовує фасилітацію для вдосконалення діяльності студентів, допомоги їм у її організації, досягненні успіхів. Він застосовує різні методики для сприяння майбутнім фахівцям з охоронної діяльності у вирішенні певних проблем. Це може бути фасилітація формування мети; фасилітація пошуку предмета пізнання; фасилітація вибору способів діяльності; фасилітація прийняття рішення тощо [18].

Навчально-методична робота викладача складається з розробки педагогічних основ системи викладання дисципліни (цілей і завдань дисципліни, системи знань і вмінь, принципів побудови змісту й технології навчання, загальної структури педагогічного процесу на заняттях) з урахуванням концепції професійної освіти й вимог державного освітнього стандарту. До даного напрямку відносяться також розробка повного методичного забезпечення щодо використовуваних технологій навчання (конспектів лекцій, методики й змісту лабораторно-практичних занять, екзаменаційних квитків, тематики й змісту курсових, дипломних робіт і проєктів, різних завдань), розробка необхідного дидактичного матеріалу для майбутніх фахівців з охоронної діяльності (методичних рекомендацій, вказівок, алгоритмів, програм), дидактичне й технічне оснащення лабораторій і спеціалізованих навчальних аудиторій, участь у методичних конференціях і семінарах. Зокрема, В. Красевський розрізняє три джерела методичного забезпечення навчальної діяльності викладача: 1) педагогічна наука в її концептуальній формі, представлена у вигляді теоретичних концепцій, як знання в процесі його формування; 2) педагогічна наука в її нормативній формі, як система основних загальноприй-

нятих положень, що опосередковані регулятивами практичної педагогічної діяльності; 3) результати власної наукової діяльності викладача, що включають також і дуже важливий методологічний аспект у формі індивідуальної рефлексії з приводу цієї діяльності [19].

Особливу роль у педагогічній діяльності викладача грає організаційно-методична і виховна робота. За дослідженням М. Гур'єва, в організаційно-методичну діяльність викладача входить профорієнтаційна робота, участь у засіданнях кафедри та в діяльності рад і комісій різних рівнів і напрямків, взаємодія з освітніми установами під час проведення предметних олімпіад і конкурсів, виконання робіт із доручення кафедри. Виховна робота викладача включає реалізацію виховних функцій у процесі викладання навчальної дисципліни, постійну роботу, спрямовану на формування індивідуальності майбутнього фахівця з охоронної діяльності, розвиток у ньому професійних якостей, особистісного світогляду, морально-етичних сторін особистості, участь у виховних заходах з іншими фахівцями, роботу як куратора навчальної групи [20].

На рівні управління «студент» виступає об'єктом, якість його навчально-пізнавальної діяльності. У цьому випадку особливе значення має особиста зацікавленість майбутнього фахівця з охоронної діяльності в забезпеченні й розвитку якості своєї підготовки. Д. Матрос, Д. Полев, Н. Мельникова вважають, що це визначається засвоєнням змісту професійної освіти, укладеного в навчальних планах і програмах навчальних дисциплін [21].

Канал розвитку якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності залежить від діяльності цих фахівців із вдосконалювання якості своєї навчальної роботи. Така робота може містити в собі такі види діяльності: підвищення рейтингу, додаткове освоєння нових методів і технологій професійної діяльності, одержання додаткових освітніх послуг, відвідування факультативних занять, участь у науково-дослідній роботі. Реалізація перерахованих вище відповідних видів діяльності спрямована на забезпечення й удосконалювання освітнього процесу у ВНЗ, що дозволяє підтримувати необхідний рівень якості професійної підготовки майбутніх фахівців і підвищувати його [22].

О. Туголукова підкреслює, що таким чином сформується зовсім інший фахівець з охоронної діяльності незмірно більш високого, глобального рівня мислення, підготовки й досвіду, це можливо, якщо професійна підготовка майбутніх фахівців з охоронної діяльності буде спиратися на добре налагоджену систему надбаних загальних і спеціальних знань, реалізованих методик, в основу яких покладені принципи фундаментальності, системності, взаємозв'язок теорії й практики [23].

Важливим є питання щодо здійснення керівництва на всіх рівнях функціонування системи забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності в умовах ВНЗ.

М. Гур'єв підкреслює: «Уся структура й сукупність адміністративних співробітників ВНЗ від ректора до фахівців, що здійснюють навчально-виховний процес на своєму робочому місці й ділянці діяльності, забезпечує якість педагогічного процесу й включена в нього» [20]. Отже, процес забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності ґрунтується на існуючій системі керування кафедрами й структурними підрозділами ВНЗ, здійснюється керівниками відповідних рівнів і педагогічним колективом у межах прав і посадових обов'язків.

Отже, взаємопов'язаність всіх елементів (рівнів) такої складної і багаторівневої системи, як вищий навчальний заклад, безумовно, впливає на якість кінцевого результату діяльності ВНЗ – якість професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності. Саме тому застосування системного підходу дасть змогу підвищити якість освітніх, науково-інноваційних процесів і забезпечити конкурентоспроможність ВНЗ та його випускників на ринку освітніх послуг.

Використана література:

1. Комюніке Конференції Міністрів країн Європи, відповідальних за сферу вищої освіти — Загальноєвропейський проєкт вищої освіти – Досягнення цілей, м. Берген, 19-20 травня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_576.
2. Міністерство освіти України. Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах: Наказ від 2 червня 1993 р. № 161 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>.
3. Закон України. Про вищу освіту: Закон від 1 липня 2014 р. № 1556-VII // Відомості Верховної Ради України, 2014, № 37-38, ст. 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Бадер В. І. Проблеми забезпечення якості підготовки фахівців у вищих навчальних закладах України / В. І. Бадер, А. О. Андришук // Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку / Архів номерів / Випуск № 2, 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n2_2009_st_10/.
5. Болонська конвенція, Спільна заява міністрів освіти Європи – Зона європейської вищої освіти, м. Болонья, 19 червня 1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zavantag.com/docs/203/index-555130-3.html>.
6. Загородня А. А. Аналіз навчальних програм та моделей підготовки фахівців в Україні / А. А. Загородня // ISSN Online: 2312-5829. Освітологічний дискурс, 2016, № 3 (15). – С. 152–161.
7. Медведєв І. А. Державне управління розвитком університету: теоретично-прикладний аспект: монографія / І. А. Медведєв. – Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2011. – 220 с.
8. Федоров В. А. Профессионально-педагогическое образование: теория, эмпирика, практика: монография / В. А. Федоров. – Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2001. – 330 с.

9. Прокопенко А. І. Теоретичні питання оцінки якості роботи вищого навчального закладу / А. І. Прокопенко // Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер. Педагогіка / редкол.: Л. Вознюк, В. Кравець, В. Мадзігон [та ін.]. – Тернопіль, 2010. – № 2. – С. 56–61.
10. Технологическое образование: проблемы и перспективы взаимодействия вуза и школы: коллективная монография / отв. ред., автор-сост. П. А. Петряков; НовГУ имени Ярослава Мудрого. – Великий Новгород, 2008. – 288 с.
11. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование, опыт системного исследования: монография / А. В. Глузман. – Київ : Просвіта, 1996. – 312 с.
12. Прокопенко С. Т. Оценка работы ВУЗа / С. Т. Прокопенко // Наука и образование. – Красноярск, 2009. – № 3. – С. 8–16.
13. Бадаян И. М. Стратегическое управление качеством профессиональной подготовки специалистов в вузе: автореф. дис. ... докт. пед. наук: 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования» / И. М. Бадаян ; НОУ ВПО «Университет Российской академии образования». – Москва, 2009. – 44 с.
14. Справочник абитуриента учетно-финансового факультета / под ред. д-ра экон. наук, проф. П. В. Егорова. – Донецк: ДонНУ, 2011. – 64 с.
15. Вербець В. В. Соціально-педагогічний моніторинг у вузі: методологія, методика, організація: монографія / В. В. Вербець. – Рівне: РДГУ, 2002. – 309 с.
16. Методическая работа в вузе: методические указания / сост. Н. П. Пучков. – Тамбов: Изд-во ГОУ ВПО ТГТУ, 2010. – 32 с.
17. Информационные технологии в работе кафедры: монография / А. Н. Бабенков, В. С. Блюм, С. Д. Бодрунов, и др.; под общ. ред. А. Г. Степанова. – Санкт-Петербург : ГУАП, 2014. – 276 с.
18. Хребина С. В. Организационная психология образования: феноменология и концепция развития: монография / С. В. Хребина. – Пятигорск: Изд-во ПГЛУ, 2007. – 288 с.
19. Краевский В. В. Повышение квалификации педагога – что это значит сегодня / В. В. Краевский. – Бийск: НИЦ БИГПИ, 1996. – 58 с.
20. Гурьев М. Е. Структурообразующее значение целостного педагогического процесса в становлении и развитии образовательной среды вуза / М. Е. Гурьев // Педагогическая мастерская: научно-метод. сб. / гл. ред. И. В. Романова. – Чебоксары: ЦДИП «INet», 2014. – Вып. 2. – С. 9–12.
21. Матрос Д. Ш. Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга / Д. Ш. Матрос, Д. М. Полев, Н. Н. Мельникова. – Москва : Пед. общество России, 2001. – 128 с.
22. Клебанова Т. С. Особенности и опыт внедрения информационных технологий в управление кафедрой / Т. С. Клебанова, Р. Н. Яценко // Економіка розвитку: наук. журн. – 2010. – № 1. – С. 100.
23. Туголукова А. Ю. Проблемы подготовки современных специалистов экономического профиля / А. Ю. Туголукова // Педагогическая мастерская: научно-метод. сб. / гл. ред. И. В. Романова. – Чебоксары : ЦДИП «INet», 2014. – Вып. 2. – С. 26.

References:

1. Komyunike Konferentsiyi Ministriv krayin Yev-ropy, vidpovidal'nykh za sferu vyshchoyi osvity — Zahal'noyevropeys'kyu prostir vyshchoyi osvity – Dosyahnennya tsiley, m. Berhen, 19-20 travnya 2005 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_576.
2. Ministerstvo osvity Ukrainy. Pro zatverdzhennya Polozhennya pro orhanizatsiyu navchal'noho protsesu u vyshchykh navchal'nykh zakladakh: Nakaz vid 2 chervnya 1993 r. 161 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0173-93>.
3. Zakon Ukrainy. Pro vyshchu osvitu: Zakon vid 1 lypnya 2014 r. 1556-VII // Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy, 2014, 37-38, st. 2004 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
4. Bader V. I. Problemy zabezpechennya yakosti pidhotovky fakhivtsiv u vyshchykh navchal'nykh zakladakh Ukrainy / V. I. Bader, A. O. Andryushchuk // zhurnal «Pedagogichna nauka: istoriya, teoriya, praktyka, tendentsiyi rozvytku» / Arkhiv nomeriv / Vypusk 2, 2009 [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.intellectinvest.org.ua/pedagog_editions_emagazine_pedagogical_science_arhiv_pn_n2_2009_st_10/.
5. Bolons'ka konventsiya, Spil'na zayava ministriv osvity Yevropy — Zona yevropeys'koyi vyshchoyi osvity, m. Bolon'ya, 19 chervnya 1999 r. [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: <http://zavantag.com/docs/203/index-555130-3.html>.
6. Zahorodnya A. A. Analiz navchal'nykh prohram ta modeley pidhotovky fakhivtsiv v Ukraini // ISSN Online: 2312-5829. Osvitlohichnyy dyskurs, 2016, 3 (15) – s. 152–161.
7. Medvedev I. A. Derzhavne upravlinnya rozvytkom universytetu: teoretychno-prykladnyy aspekt: monohrafiya / I. A. Medvedev. – Kharkiv : Vyd-vo KharRI NADU «Mahistr», 2011. – 220 s.
8. Fedorov V. A. Professional'no-pedagogicheskoe obrazovanie: teoriya, ehmpirika, praktika: monografiya / V. A. Fedorov. – Ekaterinburg: Izd-vo Ural. gos. prof.-ped. un-ta, 2001. – 330 s.
9. Prokopenko A. I. Teoretychni pytannya otsinky yakosti roboty vyshchoho navchal'noho zakladu / A. I. Prokopenko // Naukovi zapysky TNPU im. V. Hnatyuka. Ser. Pedagogika / redkol.: L. Voznyuk, V. Kravets', V. Madzihon [ta in.]. – Ternopil', 2010. – 2. – S. 56-61.
10. Tekhnologicheskoe obrazovanie: problemy i perspektivy vzaimodejstviya vuza i shkoly: kollektivnaya monografiya / отв. ред., автор-сост. П. А. Петряков; НовГУ имени Ярослава Мудрого. – Великий Новгород, 2008. – 288 с.
11. Gluzman A. V. Universitetskoe pedagogicheskoe obrazovanie, opyt sistemnogo issledovaniya: monografiya / A. V. Gluzman. – Kyiv : Prosvita, 1996. – 312 s.
12. Prokopenko S. T. Ocenka raboty VUZa / S. T. Prokopenko // Nauka i obrazovanie. – Krasnoyarsk, 2009. – № 3. – S. 8-16.
13. Badayan I. M. Strategicheskoe upravlenie kachestvom professional'noj podgotovki specialistov v vuze: avtoref. dis. ... dokt. ped. nauk: 13.00.08 «Teoriya i metodika professional'nogo obrazovaniya» / I. M. Badayan; NOU VPO «Universitet Rossijskoj akademii obrazovaniya». – Moscow, 2009. – 44 s.
14. Spravochnik abiturienta uchetno-finansovogo fakul'teta / pod red. d-ra ehkon. nauk, prof. P. V. Egorova. – Doneck: DonNU, 2011. – 64 s.
15. Verbets' V. V. Sotsial'no-pedahohichnyy monitorynh u vuzi: metodolohiya, metodyka, orhanizatsiya: monohrafiya / V. V. Verbets'. – Rivne: RDHU, 2002. – 309 s.
16. Metodicheskaya rabota v vuze: metodicheskije ukazaniya / sost. N. P. Puchkov. – Tambov: Izd-vo GOU VPO TGTU, 2010. – 32 s.

17. Informacionnye tekhnologii v rabote kafedry: monografiya / A.N. Babenkov, V. S. Blyum, S. D. Bodrunov, i dr.; pod obshch. red. A. G. Stepanova. – St. Petersburg : GUAP, 2014. – 276 s.
18. Hrebina S. V. Organizacionnaya psihologiya obrazovaniya: fenomenologiya i koncepciya razvitiya: monografiya / S. V. Hrebina. – Pyatigorsk: Izd-vo PGLU, 2007. – 288 s.
19. Kraevskij V. V. Povyshenie kvalifikacii pedagoga – chto ehto znachit segodnya / V. V. Kraevskij. – Bijsk: NIC BiGPI, 1996. – 58 s.
20. Gur'ev M. E. Strukturnoobrazuyushchee znachenie celostnogo pedagogicheskogo processa v stanovlenii i razvitii obrazovatel'noj sredy vuza / M. E. Gur'ev // Pedagogicheskaya masterskaya: nauchno-metod. sb. / gl. red. I. V. Romanova. – СНеboksary: CDIP «INet», 2014. – Vip. 2. – S. 9-12.
21. Matros D. SH. Upravlenie kachestvom obrazovaniya na osnove novyh informacionnyh tekhnologij i obrazovatel'nogo monitoringa / D. SH. Matros, D. M. Polev, N. N. Mel'nikova. – Moscow : Ped. obshchestvo Rossii, 2001. – 128 s
22. Klebanova T. S. Osobennosti i opyt vnedreniya informacionnyh tekhnologij v upravlenie kafedroj / T. S. Klebanova, R. N. YAcenko // Ekonomika rozvitku: nauk. zhurn. – 2010. – №1. – S. 100-103.
23. Tugolukova A. Yu. Problemy podgotovki sovremennyh specialistov ehkonomicheskogo profilya / A. Yu. Tugolukova // Pedagogicheskaya masterskaya: nauchno-metod. sb. / gl. red. I. V. Romanova. – СНеboksary: CDIP «INet», 2014. – Vip. 2. – S. 26-27.

Кисленко Д. П. Анализ учебных планов и программ профессиональной подготовки будущих специалистов по охранной деятельности

В статье рассмотрены основные нормативные документы, определяющие организацию учебного процесса профессиональной подготовки будущих специалистов по охранной деятельности. Автором выделены основные компоненты управления качеством профессиональной подготовки будущих специалистов по охранной деятельности в высшем учебном заведении. Проанализировано содержание деятельности университетов, институтов, кафедр по обеспечению качества образовательного процесса. Исследованы общие направления деятельности отдельных кафедр в образовательном процессе, а именно учебную, научно-методическую, научно-исследовательскую, организационно-методическую и воспитательную деятельность. Рассмотрена структура и совокупность административных сотрудников высших учебных заведений, которые влияют на систему обеспечения качества профессиональной подготовки будущих специалистов по охранной деятельности.

Ключевые слова: высшее учебное заведение, образовательная деятельность, учебный процесс, учебный план, учебная программа дисциплины, учебная нагрузка, профессиональная подготовка, будущие специалисты по охранной деятельности.

Kyslenko D. P. Analysis of training plans and professional preparation programs for future professional activities

The article deals with the main normative documents defining the organization of the educational process of professional training of future specialists in security activities. The author highlights the main components of quality management of the professional training of future specialists in security activities at a higher educational institution. The content of the activities of universities, institutes, departments concerning the quality of educational process is analyzed. The general directions of activity of separate departments in the educational process, namely, educational, scientific-methodical, scientific-research, organizational-methodical and educational activity are investigated. The structure and set of administrative staff of higher educational institutions that influence the quality assurance system of professional training of future specialists in security activities are considered.

Key words: higher educational institution, educational activity, educational process, curriculum of discipline, study load, professional training, future specialists in security activities.

УДК 811.512.161:378.147

Кіндрась І. В.

**ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНОСТІ ВМІНЬ
УСНОГО ТУРЕЦЬКОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У пропонованій науковій розвідці здійснено спробу дослідження аспектів перевірки та оцінювання рівня сформованості вмінь усного турецького монологічного мовлення здобувачів вищої освіти. Зокрема, визначено критерії та шкалу оцінювання рівня сформованості вмінь усного турецького монологічного мовлення, виділено рівні оволодіння вміньми усного турецького монологічного мовлення здобувачів вищої освіти. Для перевірки рівня сформованості вмінь усного турецького монологічного мовлення пропонується використовувати такі критерії: тематичність, розгорнутість, цілеспрямованість, організованість, довільність, послідовність і логічність. Для оцінювання вмінь усного турецького монологічного мовлення за цими критеріями запропоновано вимоги та 50-ти бальну шкалу оцінювання.

Ключові слова: турецька мова, монологічне мовлення, здобувачі вищої освіти, критерії оцінювання, шкала оцінювання, вимоги до оцінювання.

Оволодіння іноземною мовою (далі ІМ) у системі вищої освіти стає все актуальнішим у сучасному суспільстві, оскільки Україна підтримує широкі зв'язки з багатьма країнами світу, збільшується кількість